

Blagdon, North Somerset to Holland - 597km
Latvia to Rye, East Sussex - 1,453km
Lithuania to Oare, Kent - 1,418km
Lithuania to Stodmarsh, Kent - 1,396km
Latvia to Hillingdon, London - 1,492km
Latvia to Maldon, Essex - 1,410km
Latvia to Feltham, London - 1,499km
Rye, East Sussex to Belgium - 215km

Oversteek over zee. Foto Marcel Klootwijk

Geringde Britse ruige dwergvleermuis strandt in Laarne

TEKST DAVID GALENS

Op 1 september 2018 werd in Laarne (provincie Oost-Vlaanderen) een gestrande vrouwelijke ruige dwergvleermuis gevonden. Dat is op zich geen uitzonderlijk nieuws, maar er hangt een bijzonder verhaal aan vast. Letterlijk dan, want de vleermuis bleek voorzien van een ring met de inscriptie 'London Zoo' en het nummer H8629. Ze werd dus ooit geringd in Groot-Brittannië. Het avontuur van dit dappere dier eindigde helaas fataal in de klauwen van een kat. Het onfortuinlijke slachtoffer werd naar het Opvangcentrum voor vogels en wilde dieren (VOC) in Merelbeke overgebracht en de bal ging aan het rollen. Vespertilio VZW nam contact op met Britse collega-onderzoekers, waar het nieuws over de vondst met veel enthousiasme werd onthaald. De vleermuis blijkt immers deel uit te maken van het 'National Nathusius Pipistrelle Project'.

Eerst even voorstellen: de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) is een vrij kleine vleermuis met een spanwijdte van 230 tot 250 mm en een gewicht tussen 6 en 10 gram. Hij lijkt sterk op de andere dwergvleermuizen, maar valt op door de grotere en forsere bouw. De stoere *Pipistrellus*-versie zeg maar. Tijdens de zomer kleurt de rugpels bruin met een lichtbruine tot geelbruine buikvacht. De onbehaarde huid delen zijn donkerbruin van kleur. Na de rui in juli of augustus krijgt het dier een donkerbruine vacht, vaak met grijze punten, een

typisch kenmerk. Een ander typisch kenmerk is de staartvlieghuid die over de halve lengte behaard is. Ruige dwergvleermuizen jagen in een relatief snelle en rechtlijnige vlucht, op 3 tot 10 m hoogte, en wat verder van de vegetatie vandaan. Ze vangen hun prooien, in hoofdzaak dansmuggen, in de vlucht. Water- en bosrijke landschappen vormen de belangrijkste biotoop van deze soort. Ze worden dan ook het meest waargenomen bij rivieren, vijvers en kanalen en in bossen waarbij waterlopen met hoge bomen langs het jaagpad vaak gebruikte jachtgebieden zijn. Hun vliegroutes volgen

zo veel mogelijk lijnvormige structuren. 's Winters vertoeft de soort in kleine aantallen in allerlei holle ruimten en spleten van gebouwen, in houtstapels en in boomholten. Bij zeer koud weer verkassen ze naar warmere plekken, zoals zolders. In de zomerperiode verblijven ruige dwergvleermuizen vooral in boomholten, achter losse schors en logeren regelmatig in vogel- en vleermuiskasten, vaak in de nabijheid van water. Roepende territoriale mannetjes en paarverblijven zijn gevonden in nest- en vleermuiskasten, in boomholtes, in gebouwen. De kraamkolonies bevinden

De ruige dwergvleermuis werd voorzien van deze ring in 2015 in Sussex. Foto David Galens

zich in hoofdzaak in het noordoosten van hun verspreidingsgebied. De trekrichting is dan ook hoofdzakelijk noordoost-zuidwest gericht. In het zuidelijke deel van dit gebied worden tijdens de zomerperiode vooral mannetjes aangetroffen, terwijl slechts enkele zeldzame gevallen van kraamkolonies gekend zijn.

AAN DE HAND VAN HET RINGNUMMER

werd achterhaald dat dit individu gevangen was in 2015 in Castle Water te Rye, in het graafschap Sussex. Deze locatie bevindt zich op 215 kilometer van de vindplaats in Laarne, en bedraagt maar een kleine afstand in vergelijking met andere trajecten die deze kranige diertjes kunnen afleggen (schema linkerpagina). Zo heeft men in Groot-Brittannië eerder al ruige dwergvleermuizen gevangen die geringd bleken in Letland. De zomerkolonies van ruige dwergvleermuis bevinden zich vooral in Noordoost-Europa. Gezien de periode waarin dit dier werd gevonden, is het aannemelijk dat ze bijna aan het einde van haar reis vanuit de kraamkolonie moet geweest zijn. Ze had duidelijk gezoogd, en moet al heel wat kilometers hebben afgelegd. Deze vondst betreft het tweede individu (het eerste werd in Nederland gevonden in december 2013) én het eerste vrouwtje van dit project dat op het vasteland werd teruggevonden.

DE HOOFDOELEN van het 'National Nathusius Pipistrelle Project', dat sinds 2014 loopt, zijn het bepalen van de oorsprong van migrerende ruige dwergvleermuizen in Groot-Brittannië, en het onderzoeken van de voortplantingsstatus bij lokale populaties. Daarbij worden ruige dwergvleermuizen systematisch gevangen, opgemeten en geringd door vrijwilligers van lokale vleermuizenwerkgroepen. Door het verzamelen van kennis wil dit project uiteindelijk zorgen voor een betere bescherming van deze soort. Waar de ruige dwergvleermuis vroeger een eerder zeldzame verschijning was in Groot-Brittannië, wordt nu vermoed dat ze haar verspreidingsgebied uitbreidt ten gevolge van klimaatverandering. Als migrerende soort zijn ruige dwergvleermui-

zen afhankelijk van geschikte leefgebieden binnen hun hele vliegbereik. Voor de Britse onderzoekers is het daarom in verband met mogelijke beschermingsmaatregelen van groot belang om te voorspellen hoe de soort zich in de toekomst verder zal verspreiden.

HET DIER IN LAARNE sneuvelde dus niet tevergeefs. Deze vondst leverde nieuwe en bijkomende inzichten op, zoals opnieuw een bewijs dat ruige dwergvleermuizen de Noordzee oversteken, en dat naast de kuststreek ook het binnenland van Vlaanderen opgenomen is in een vliegroute tussen Groot-Brittannië en de Baltische staten. Dit laatste biedt een plausibele verklaring voor het feit dat ruige dwergvleermuizen het hele jaar door, zelfs in de wintermaanden, in onze regio voorkomen. Zo worden ze sporadisch waargenomen tijdens de wintertellingen, en zijn er ook batdetectorcontacten bij vriestemperaturen in hartje winter. Mannetjes trachten in het najaar vanuit hun strategisch gelegen paarverblijf, niet zelden langs waterlopen, overvliegende vrouwtjes te lokken met hun baltsroep. Dat deze soort met gemak de

oversteek maakt boven zee werpt ook een ander licht op de niet de te onderschatten impact van offshore-windparken. Ruige dwergvleermuizen behoren als gevolg van hun vlieghoogte en -gedrag immers tot de soorten die een zeer hoog aanvaringsrisico lopen bij windturbines. Bovenal toont dit verhaal aan dat de bescherming van soorten niet stopt aan de grenzen. Vleermuizen houden geen rekening met de Brexit... Grensoverschrijdende samenwerking, één van de doelstellingen van Vespertilio VZW, is dan ook broodnodig voor de instandhouding. Wij blijven dit avontuurlijke neefje/nichtje van onze gewone dwergvleermuis alvast met groeiende fascinatie observeren en beluisteren.

MET DANK AAN de attente vinder, het VOC in Merelbeke, Philip Briggs en Daniel Hargreaves van The Bat Conservation Trust en Marcel Klootwijk voor input, foto's en illustratie.

DAVID GALENS is actief als vleermuizenexpert bij Vespertilio VZW (www.vespertilio.be).

Gestrande vrouwelijke ruige dwergvleermuis gevonden in Laarne. Foto Nick De Meulemeester